17/11/2019

Ο Κρήτης Βασίλειος Μαρκάκης ως Ιεράρχης και Πατριώτης

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Του Πέτρου Μηλιαράκη*

Ο Κρήτης Βασίλειος Μαρκάκης, γεννήθηκε στον Κεραμέ Ρεθύμνου το 1872 και έμελε να αναδειχθεί σε μια βαθειά αγιοπνευματική, με συνείδηση εκκλησιαστική προσωπικότητα

Αναφέρομαι στο κήρυγμα-ομιλία του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου κ. Ανδρέα Νανάκη, που έλαβε χώρα στους εκκλησιαζόμενους κατά τη Θεία Λειτουργία που αφορούσε στην εορτή του πολιούχου της πόλης του Ηρακλείου Αγίου Μηνά, στον Ιερό Ναό του Αγίου Μηνά, στις 11 Νοεμβρίου 2019.
Αρχικώς θα ήθελα μια προσωπική αναφορά: Επειδή για μας τους Καστρινούς (που –ανεξαρτήτως της ιερής καταγωγής των γονέων μας- γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε εντός των τειχών της πόλης του Ηρακλείου), ο Άγιος Μηνάς είναι ο πρώτος Άγιος που μάθαμε να προσευχόμαστε, και ο Ιερός Ναός του είναι το

κεντρικό σημείο αναφοράς του κάθε Καστρινού. Ωστόσο δεν πρέπει να παραλείπεται και το σημαντικό γεγονός ότι από και δια της προσκομιδής της Τιμίας Κάρας του Αγίου Τίτου στον ομώνυμο Ιερό Ναό (από την Άνοιξη του 1966), ο κάθε Καστρινός προσέρχεται για να υποκλιθεί στην Τιμία Κάρα του.

Ας επανέλθουμε όμως στο κήρυγμα-ομιλία του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη κ.Ανδρέα. Ο Σεβασμιότατος αναφέρθηκε σε εκείνα που έπρεπε να αναφερθεί και στο χρόνο εκείνο που θα μπορούσε το εκκλησιαζόμενο ακροατήριο να αφομοιώσει το λόγο του. Εκείνο, όμως, που συγκλόνισε τον γράφοντα και του επέβαλε το παρόν κείμενο ως καθήκον, είναι η αδικαιολόγητη άγνοιά του, γύρω από την αξία της προσωπικότητας και το μέγεθος του υποδείγματος ως Ιεράρχη και Πατριώτη του Κρήτης Βασίλειου Μαρκάκη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΚΡΗΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΜΑΡΚΑΚΗ

Ο Κρήτης Βασίλειος Μαρκάκης, γεννήθηκε στον Κεραμέ Ρεθύμνου το 1872 και έμελε να αναδειχθεί σε μια βαθειά αγιοπνευματική, με συνείδηση εκκλησιαστική προσωπικότητα, που αφορούσε ένα πραγματικό καλόγερο Επίσκοπο, πηδαλιουχούμενο, όπως ανέφερε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ.Ανδρέας, από τον φωτισμό της προσευχής και όχι από τον φθαρτό, τον μεταβαλλόμενο και φευγαλέο φωτισμό των «νοησιαρχικών ιδεολογιών του κόσμου τούτου».

Όπως τόνισε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ.Ανδρέας, ο Βασίλειος είχε επαρκή παιδεία. Είχε φοιτήσει στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, (απεφοίτησε το 1896), ενώ ταυτοχρόνως λόγω της χρονικής συγκυρίας έζησε μεγάλες κοσμογονικές καταστάσεις που αφορούσαν: 1) στην Κρητική Επανάσταση του 1897, 2) στην αυτόνομη Κρητική Πολιτεία, ενώ 3) βίωσε τους Βαλκανικούς Πολέμους, 4) τη Μικρασιατική Εκστρατεία, 5) τον διχασμό Βενιζελικών και Αντιβενιζελικών, καθώς και 6) τον Εμφύλιο. Εξεδήμησεν δε εις Κύριον το 1950, ήτοι ελάχιστο χρόνο μετά τους παραπικρασμούς του Εμφυλίου, αλλά και των συνεπειών της γερμανικής κατοχής.

Ο ΚΡΗΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΩΣ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

Εκείνο, όμως, που αποτέλεσε πρωτίστως καθήκον για το παρόν κείμενο ήταν η άγνωστη σ’ εμένα (αδικαιολογήτως) ιστορία του Μεγάλου αυτού Ιεράρχη ως Πατριώτη. Αναφέρομαι στην αντίστασή του στους Γερμανούς. Όπως δε ιδιαιτέρως τόνισε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ.Ανδρέας η ιδεολογική προσέγγιση της πλειονότητας των Ιεραρχών της Κρήτης επί Βασιλείου, προσλαμβάνει το Έθνος μέσα από την ιδεολογία του «Βενιζελικού Φιλελευθερισμού», με συνέπεια να αποδέχεται και να προωθεί στις λειτουργικές δομές του Έθνους-Κράτους, «τα

αιτούμενα της αενάως μεταβαλλόμενης κοινωνίας». Εξού λόγου και ότι η αντίσταση από το Βασίλειο κατά των κατακτητών, δεν ήταν αυθόρμητη, αλλά βαθύτατα πολιτική και ιδεολογική. Άξιο δε ειδικής αναφοράς είναι ότι:

Ο εν Αγίω Πνεύματι φωτιζόμενος Κρήτης Βασίλειος χοροστάτησε στις 20 Μαΐου του 1941, παραμονή της εορτής των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά και μετά την απόλυση, παρόντος του εθνομάρτυρα της γερμανικής κατοχής Αρχιμανδρίτη Φωτίου Θεοδοσάκη, έδωσε το σύνθημα της αντίστασης: «όλοι μαζί εναντίον των Ούνων». Με τον παπα-Μηνά και τον παπα-Γιώργη (αμφότερους του Ιερείς αυτούς ο γράφων γνώρισε από κοντά και τιμά ιδιαιτέρως τη μνήμη τους), βγήκαν στην πόλη και καλούσαν τον κόσμο να ξεσηκωθεί και να αντισταθεί.

Ο ΑΠΡΟΣΚΥΝΗΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΝΑΖΙ ΚΑΙ ΦΑΣΙΣΤΕΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ

Ο Βασίλειος, με το λαό του Ηρακλείου αναρριχήθηκαν στα Ενετικά Τείχη στη Χανιόπορτα, και υπερασπίστηκαν ως γνήσιοι Πατριώτες και μαχητές στρατιώτες την πόλη του Ηρακλείου, εμποδίζοντας τους Γερμανούς να εισέλθουν και να την καταλάβουν.

Με την ομιλία του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη κ.Ανδρέα έγιναν γνωστά και τα εξής αναφορικώς με τον Κρήτης Βασίλειο Μαρκάκη. Ο Σεβασμιότατος, με παλλόμενη φωνή, αναφέρθηκε και στα εξής:

«Την παραμονή του Ευαγγελισμού, στις 24 Μαρτίου του 1942, ο Νομάρχης τού υποδεικνύει να μιλήσει υπέρ των Γερμανών. Ο Βασίλειος απάντησε: «όχι κύριε Νομάρχα, δε θα ομιλήσω υπέρ των Γερμανών, αλλά κατά». Ο Νομάρχης ανταπάντησε: «Σεβασμιώτατε λυπούμαι πολύ, αλλά θα το μετανιώσετε». Την επομένη συλλαμβάνεται. Ο Γερμανός Διοικητής θα τον εξορίσει στην Αθήνα, όπου στο θεραπευτήριο «Ευαγγελισμός» θα περάσει το μεγαλύτερο διάστημα της εκεί τριετούς εξορίας του. Ο πρωτοσύγκελλός του, Ευγένιος Ψαλιδάκης, τον αντικαθιστά επαξίως. Μετά την κατάρρευση του Άξονα το 1945 επιστρέφει στην Κρήτη, μαζί με τον επίσης εξόριστο Ιεράρχη Κισάμου Ευδόκιμο Συγγελάκη.»

ΜΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Περαιτέρω, άξιο αναφοράς είναι ότι ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης αναφέρθηκε στις ονοματοδοσίες και μετονομασίες της πόλης του Ηρακλείου «κατά τας καιρικάς μεταβολάς», ως Κάντια, Χάνδακα, Κάστρο ή Μεγάλο Κάστρο. Τόνισε δε ότι αυτές οι μετονομασίες σημειολογούν και για την Μεγαλόνησο την αέναη κίνηση θρησκειών, λαών και πολιτισμών, «με τελευταία κοσμοχαλασιά, για τον Ελληνισμό, τη μικρασιατική καταστροφή με τη σφαγή του 1922 και την

εγκατάσταση, εις την καθ’ ημάς επικράτεια, των προσφύγων από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Αν. Θράκη». Επίσης άξια επισημείωσης είναι και η επισήμανση του Σεβασμιότατου ότι: «Η οικοδόμηση, τα εγκαίνια και η λειτουργία του Μητροπολιτικού Ναού του Αγίου Μηνά σηματοδοτούν, επιπροσθέτως, τη νέα πραγματικότητα της κυριαρχίας του χριστιανικού ελληνισμού στο Μεγάλο Κάστρο και στην Κρήτη.»

Η ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

Τέλος, άξιο ειδικής αναφοράς είναι η κατακλείδα της συγκεκριμένης ομιλίας-κηρύγματος που αφορούσε ταυτοχρόνως και αφιέρωμα στη μνήμη του Μεγάλου Ιεράρχη της Κρήτης Βασίλειου Μαρκάκη.

Ο Σεβασμιότατος ολοκλήρωσε το λόγο του με τα εξής: «Η παρουσία όλων μας εδώ, στον πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά, δια των πρεσβειών του εορτάζοντος Αγίου, ενισχύει τον αγώνα για την πνευματική αυτή ενότητα και αναπαύει την ψυχή του μακαριστού Επισκόπου Βασιλείου.»

*** Ο Πέτρος Μηλιαράκης δικηγορεί στα Ανώτατα Ακυρωτικά Δικαστήρια της Ελλάδας και στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια του Στρασβούργου και του Λουξεμβούργου (ECHR και GC- EU).**